

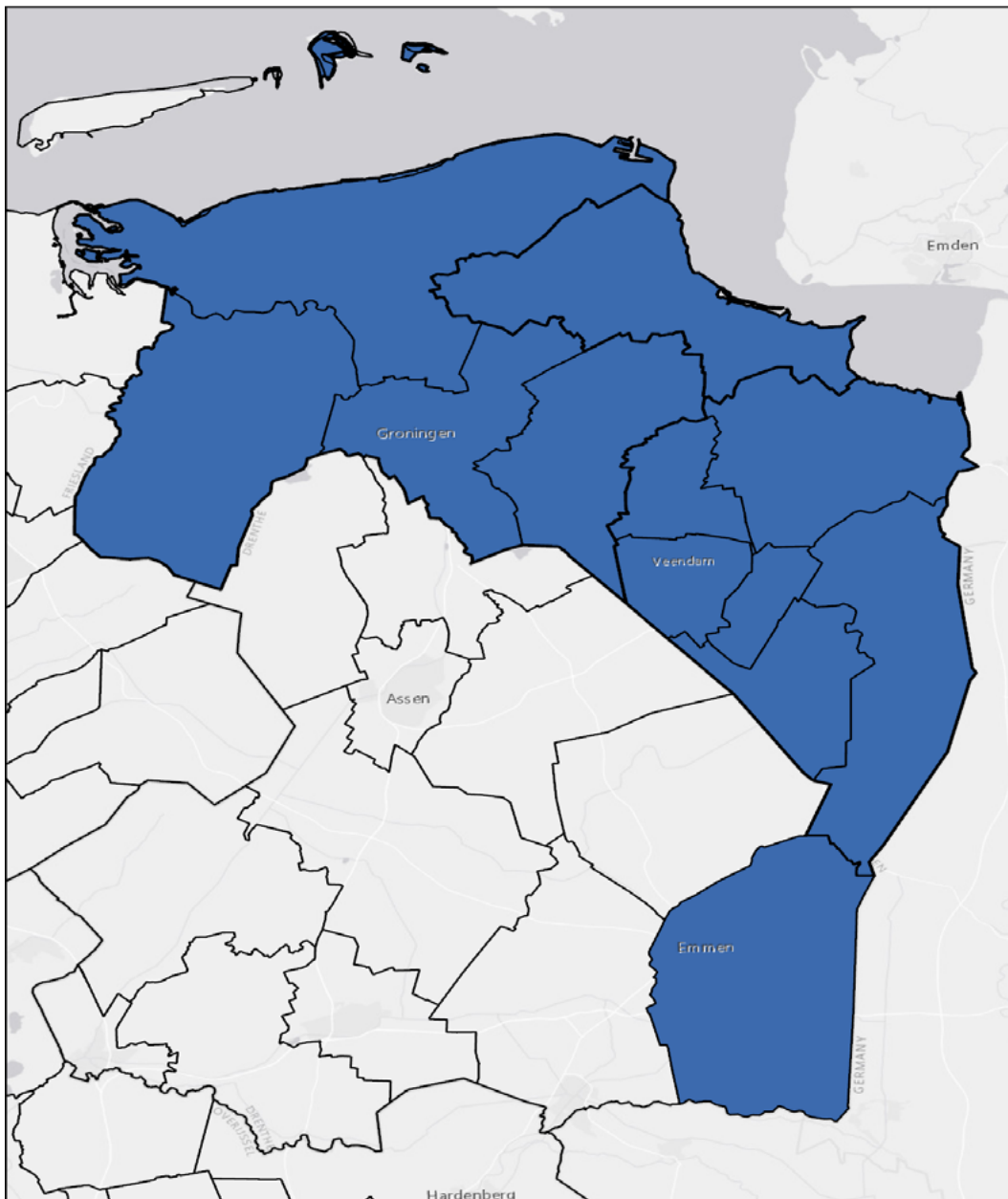
Medegefinancierd door
de Europese Unie

Fonds voor
rechtvaardige
transitie

Publieksversie JTF Groningen-Emmen

Operationeel Programma en Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie

Inhoud

1	Introductie JTF Nederland.....	3
2	Operationeel Programma.....	4
2.1	Programmastrategie	4
2.1.1	Inleiding	4
2.1.2	Maatschappelijke uitdagingen: impact van klimaattransitie-opgave.....	5
2.1.3	Tekortkomingen van de markt	6
2.1.4	Investeringsbehoeften en verhouding JTF met andere Europese fondsen.....	6
2.1.5	Aanbevelingen van de Europese Commissie	7
2.1.6	JTF Nederland 2021-2027 transitieproblemen in de regionale plannen	8
2.1.7	Wie kan JTF-steun aanvragen?.....	9
2.2	Prioriteiten per JTF-regio	10
2.2.1	Programmabudget en cofinanciering	11
2.2.2	Groningen-Emmen.....	12
2.3	Uitvoering programma.....	16
2.3.1	Governance en betrokken regionale partijen	16
2.3.2	Administratieve lastenverlichting en vereenvoudigde kostensoorten	17
2.3.3	Communicatie en zichtbaarheid	18
3	Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Nederland.....	19
3.1	Overzicht van het transitieproces en vaststelling van de zwaarst getroffen gebieden	19
3.1.1	inleiding	19
3.1.2	Energie-en grondstoffentransitie	19
3.1.3	Sociaaleconomische effecten.....	19
3.1.4	Begunstigden	20
3.1.5	Regionale aanpak en vaststelling gebieden	20
3.2	Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Groningen-Emmen	21
3.2.1	Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie.....	21
3.2.2	Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen	23
3.2.3	Samenhang met andere programma's.....	27

1 Introductie JTF Nederland

Inleiding

De Europese Unie heeft 623 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het fonds voor een rechtvaardige transitie: Just Transition Fund Nederland (JTF). Het JTF draagt bij aan de overgang naar een klimaatneutraal Europa tegen 2050. Klimaatneutraal betekent dat de uitstoot van broeikasgas niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dan nul. Het voornaamste doel van het JTF is om de transitie op een rechtvaardige manier te laten verlopen in regio's die sociaaleconomisch sterk afhankelijk zijn van de fossiele industrie. Het Nederlandse JTF-programma heeft betrekking op de regio's Groningen-Emmen, IJmond, Groot-Rijnmond, West-Noord-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Limburg. De JTF-middelen worden geïnvesteerd om banen te behouden en te creëren bij bedrijven die overschakelen op klimaatneutraliteit en om te zorgen dat de beroepsbevolking zich bij- en omschoolt voor de banen van de toekomst. Het programma loopt van 2021 tot 2027. Begin 2023 gaan de zes regionale steunprogramma's officieel open voor aanvragers, zoals het mkb en kennisinstellingen.

Met het JTF willen de geselecteerde regio's bijdragen aan transitie die spelen:

- Energietransitie
- Klimaattransitie
- Grondstoffentransitie

Totstandkoming JTF Nederland

Partijen uit alle JTF-regio's zijn betrokken bij de vormgeving van het programma. Zij zullen gedurende de uitvoering van het programma betrokken blijven en worden verder aangeduid als stakeholders. Elke regio heeft een eigen transitieplan (territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie, afgekort TJTP) opgesteld, voor de passende inzet van JTF-middelen in de regio. Per regio waren daarbij de relevante partijen betrokken, waaronder provincies, gemeenten, partijen uit het maatschappelijk middenveld, bedrijven, sociale partners, onderwijsinstellingen en jongerenorganisaties. Deze betrokkenheid werd per regio vormgegeven, onder andere door diverse bijeenkomsten voor belanghebbenden en een consultatieronde. Daarnaast heeft het Rijk overleg gevoerd met medeoverheden, maatschappelijke en sociale partners over de invulling van het JTF-programma.

Leeswijzer

Dit document gaat in op het Operationeel Programma en het Territoriale Plan voor een Rechtvaardige Transitie van JTF Nederland. Hoofdstuk 2 gaat in op het Operationeel Programma en omvat een algemeen deel en een deel specifiek voor Groningen-Emmen. Hoofdstuk 3 behandelt de vaststelling van de Nederlandse JTF-gebieden en gaat in op het Territoriale Plan voor een Rechtvaardige Transitie (TJTP) van Groningen-Emmen. Dit document is een samenvatting van het programma zoals goedgekeurd door de Europese Commissie en biedt uitgebreide informatie voor (mogelijke) projectindieners. Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend; raadpleeg daarom het volledige programmadocument voor de officiële teksten.

Specifieke eisen en procedures voor projectindieners voor de JTF-regio Groningen worden per openstelling gepubliceerd op de website van de intermediaire instantie [Samenwerkingsverband Noord-Nederland](#) (SNN).

2 Operationeel Programma

2.1 Programmastrategie

2.1.1 Inleiding

Het fonds voor een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit in 2050 (in het Engels Just Transition Fund en hierna: JTF) is een belangrijk instrument om de overgang naar duurzaam energie- en grondstoffengebruik (klimaattransitie) in Nederland en Europa op een eerlijke en inclusieve manier te laten verlopen. De Europese Klimaatwet stelt het doel om de netto-uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met ten minste 55 procent ten opzichte van 1990 te verminderen ("Fit for 55"). Dit eist van elke industriesector een bijdrage aan de Europese Green Deal. Om de transitie op een eerlijke en inclusieve manier te laten verlopen, is het belangrijk dat iedereen mee kan in de transitie naar een duurzame toekomst. Het moet voorkomen worden dat niet vooral kwetsbare mensen en regio's worden geraakt.

Het JTF zet zich in om de sociaal-economische gevolgen van de klimaattransitie op te vangen. Het JTF richt zich daarmee op regio's, sectoren en werknemers die zwaar geraakt worden, bijvoorbeeld doordat er veel banen dreigen te verdwijnen of dat een onderneming het productieproces moet ombouwen van fossiel naar duurzaam.

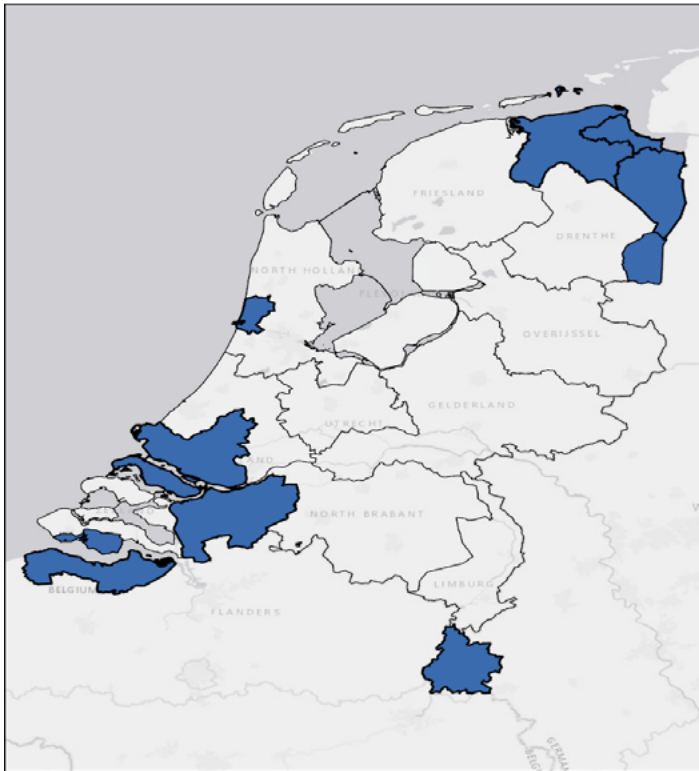
Een aantal Nederlandse regio's is extra kwetsbaar, omdat in deze regio's veel mensen werken in energie-intensieve sectoren, zoals de (petro)chemie, staalindustrie, gaswinning en overige industrie. Deze sectoren ondergaan in een korte tijd grote veranderingen. Werknemers moeten nieuwe vaardigheden en kennis opdoen, om zich zo aan te passen aan de veranderende aard van het werk als gevolg van de transitie. Gericht ingrijpen op de arbeidsmarkt en scholing zijn dan ook belangrijke voorwaarden voor een succesvolle transitie waarin iedereen mee kan. Het is in verschillende gebieden in Nederland nodig om extra aandacht hieraan te besteden, met het oog op een succesvolle en rechtvaardige transitie.

Nederland heeft in samenspraak met de Europese Commissie in kaart gebracht welke regio's het meest kwetsbaar zijn voor de sociaal-economische gevolgen van de klimaattransitie. Het gaat om de regio's met een groot aandeel van energie-intensieve sectoren, waar de noodzaak groot is om snel economisch te vernieuwen. Daarnaast maakt de sociaal-economische kwetsbaarheid dat de regio' de gevolgen van de transitie minder goed kunnen opvangen. Daartoe heeft elke geselecteerde regio een Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie opgesteld (TJTP).

De volgende zes regio's zijn geselecteerd voor het JTF (zie ook figuur 1 op de volgende bladzijde):

- **Groningen-Emmen**
- **IJmond**
- **Groot-Rijnmond**
- **Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost**
- **West-Noord-Brabant**
- **Zuid-Limburg**

Figuur 1: JTF-regio's Nederland

2.1.2 Maatschappelijke uitdagingen: impact van klimaattransitie-opgave

Klimaatverandering is dé uitdaging van de huidige generatie. Nederland en de EU nemen maatregelen om de klimaatverandering te verminderen en de gevolgen op te vangen. Om de doelstellingen van de Europese Klimaatwet te bereiken, zijn er ingrijpende veranderingen nodig in de sectoren energie (bijv. verbod op kolencentrales vanaf 2030) en industrie (o.a. energiebesparing, overstappen op groene energiebronnen zoals groene elektriciteit of groene waterstof, circulair gebruik van grondstoffen en CO₂-afvang, -opslag en -hergebruik).

Om de klimaattransitie in de energie- en industriële sector te realiseren, is een toekomstgerichte aanpak nodig waarin het bedrijfsleven en de overheid samen investeren in een duurzame toekomst, met nieuwe, duurzame productieprocessen en waardeketens. Het geleidelijk afbouwen van fossiele productie leidt tot grote sociaal-economische effecten in de JTF-regio's. Door het verlies van werkgelegenheid in de fossiele industrie dreigen werknemers hun huidige banen te verliezen. Om voor deze effecten te compenseren, is het nodig de economie minder afhankelijk te maken van fossiele industrie en over te gaan naar duurzame bedrijvigheid (diversificatie) en de economie te vernieuwen (innovatie).

Naast het verlies van banen in de fossiele industrie heeft de klimaattransitie nog een belangrijk sociaaleconomisch effect. Veel van het bestaande werk zal namelijk van karakter veranderen. Dit betekent voor de mensen dat zij andere vaardigheden nodig hebben. Daarom is om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden (waaronder jongeren) nodig. Sommige mensen verliezen hun baan in de fossiele industrie en moeten zich laten om- of bijscholen om in de toekomst een nieuwe baan te kunnen vinden.

Kortom, met het JTF wordt een bijdrage geleverd aan het opvangen van de maatschappelijke gevolgen van de klimaattransitie.

2.1.3 Tekortkomingen van de markt

Inleiding

De klimaattransitie leidt tot een veranderende vraag en neemt ook negatieve gevolgen met zich mee. De negatieve gevolgen van deze veranderende vraag kunnen alleen opgevangen worden met investeringen in de productie- en arbeidsmarkt. De transitie kan alleen maar succesvol zijn als er nú op de veranderende vraag naar arbeidsmarkt wordt ingespeeld. Dit vraagt om een forse inzet en een specifieke aanpak per regio.

Kwetsbaarheden aan de productiekant

Aan de productiekant is sprake van een jarenlange specialisatie en investeringen in de fossiele productie. Bedrijven zijn daardoor geneigd om de bestaande fossiele waardeketens maximaal te gebruiken. Dat betekent dat bedrijven niet direct reageren op veranderende maatschappelijke eisen en veranderingen in de marktvraag. Daarbij zijn de procesindustrieën, zoals de staal- en maakindustrie regionaal sterk geconcentreerd, vanwege schaalvoordelen. Die concentratie heeft marktvoordelen gebracht, maar die slaan in de klimaattransitie om naar een sterk regionaal nadeel en grote kwetsbaarheid. Er is op een regionaal schaalniveau sprake van een probleem: aanpassing van individuele bedrijven vraagt om aanpassing van een heel systeem. Zo moet er bijvoorbeeld voor een gehele industriële regio voldoende duurzame stroom en groene waterstof beschikbaar zijn om de industrie te kunnen verduurzamen. Dit vraagt om coördinatie en samenwerking tussen bedrijven, iets wat niet altijd vanzelf tot stand komt.

Kwetsbaarheden op de arbeidsmarkt

Door keuzes uit het verleden, is het nu lastig om snel te reageren op de klimaattransitie. In de JTF-regio's zijn er veel werkenden met 'fossiele' specialisaties. Dat maakt delen van de beroepsbevolking in die regio's kwetsbaar voor de effecten van de klimaattransitie. De bestaande kennis en vaardigheden van werkenden dreigen te verouderen en kunnen zonder om- en bijscholing niet vanzelfsprekend in hetzelfde bedrijf of elders worden ingezet. Daarbij werkt de arbeidsmarkt niet perfect. Zo blijken veel werknemers pas in beweging te komen als hun baan daadwerkelijk verdwijnt. Bovendien hebben veel mensen niet de tijd, kennis of middelen om op veranderingen te reageren in de markt. Ook ontbreekt het vaak aan een passend scholingsaanbod, omdat opleidingen niet direct reageren op veranderingen in de markt.

2.1.4 Investeringsbehoeften en verhouding JTF met andere Europese fondsen

Investeringsbehoeften

De JTF-strategie is gericht op vernieuwing van de economie. Het kan zowel gaan om bestaande bedrijven die innoveren, als om het stimuleren van nieuwe bedrijvigheid. Het JTF bouwt daarbij voort op de zogeheten regionale innovatiestrategieën voor slimme specialisatie (RIS3) van de vier Nederlandse landsdelen (Noord, Oost, Zuid, West). De RIS3 geeft richting aan de inzet van regionaal beschikbare Europese overheidsmiddelen, gekoppeld aan rijksmiddelen en provinciale middelen.

De kernelementen van de JTF-strategie zijn daarbij:

- het innoveren en vergroenen van productieprocessen in de regio's die het sterkst worden geraakt door de transitie
- het investeren in de infrastructuur ten behoeve van het vergroenen van productieprocessen
- het ontwikkelen van menselijk kapitaal op alle niveaus voor de transitie

Het JTF-programma Nederland sluit aan op de belangrijkste Europese beleidsdoelen voor de komende decennia. De energie-, klimaat- en grondstoffentransitie zijn alle onderdeel van de overgang naar een groen Europa (Green Deal). De JTF-strategie is gericht op de transitie naar een nieuwe, circulaire en CO₂-neutrale maatschappij op grote schaal. Alle regionale Territoriale Plannen voor een Rechvaardige Transitie (TJTP's) die ten grondslag liggen aan dit JTF programma dragen hier naadloos aan bij.

Complementariteit en synergie

De JTF-strategie is ook ingebed in de (inter)nationale beleidscontext waarbij het Klimaatakkoord van Parijs is opgenomen in Europese- en Nederlandse wetgeving. Verder vormen het Integraal Nationaal Energie-Klimaatplan (INEK), het Nationaal Klimaatakkoord (NKA) en de Cluster Energie Strategieën (CES) belangrijke kaders.

Verhouding JTF met andere Europese fondsen

Er is sprake van een complementaire inzet ten opzichte van meerdere Europese subsidieprogramma's en fondsen zoals de het Herstel- en Veerkrachtplan (HVP), Herstel-en Veerkrachtfaciliteit (RRF) Horizon Europe, Innovation Fund, Connecting Europe Facility (CEF), Life, Interreg en de Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)- en het Europees Sociaal Fonds (ESF+). Dat wil zeggen dat het JTF zich onderscheidt van andere Europese fondsen en een andere inzet kent. Tegelijkertijd is er ook sprake van synergie/ wisselwerking: door de JTF-inzet in de regio's slim af te stemmen op andere Europese programma's en fondsen kan meerwaarde ontstaan.

Hoe verhoudt het JTF zich tot andere Europese fondsen:

- Het **Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)** kent een ruimere geografische omvang en is gericht op bredere maatschappelijke uitdagingen dan gevolgen van de klimaattransitie alleen. Op innovatiegebied is er mogelijk enige overlap, maar het JTF kent een meer geconcentreerde inzet, gericht op grotere projecten en op eerste opschaling van innovaties.
- Het **Europees Sociaal Fonds (ESF+)** richt zich meer op werklozen en doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt, terwijl de arbeidsmarktinzet van het JTF veel gericht is op om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden en het aantrekken van jongeren.
- Het **Nederlandse Herstel-en Veerkrachtplan (HVP)** het HVP richt zich o.a. op het realiseren van structurele hervormingen op de gehele Nederlandse arbeidsmarkt, het stimuleren van Leven Lang Ontwikkelen over alle sectoren en het bevorderen van de groene transitie. Het JTF is specifiek gericht op het stimuleren van de arbeidsmarkt door middel van scholing en het versterken van de opleidingsinfrastructuur in die regio's, gericht op sectoren die het meest geraakt worden door de klimaattransitie.

2.1.5 Aanbevelingen van de Europese Commissie

Nederland wil met het JTF een aantal aandachtspunten uit de landspecifieke aanbevelingen en de landverslagen van de Europese Commissie (EC) uit de jaren 2019 t/m 2022 aanpakken.

Het JTF-programma sluit aan bij de aanbevelingen van de EC, om:

- Het innovatievermogen van de Nederlandse economie te versterken door te investeren in onderzoek, ontwikkeling en innovatie;
- Te investeren in gekwalificeerde vakmensen in de techniek;
- De inzetbaarheid van mensen aan de rand van de arbeidsmarkt te verbeteren;
- Te investeren in de groene en digitale transitie;
- Te investeren in het tegengaan van de negatieve gevolgen van de hoge arbeidsmarktcrapte voor het realiseren van de klimaattransitie;
- De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen;
- Publieke investeringen in de groene transitie te vergroten.

2.1.6 JTF Nederland 2021-2027 transitieproblemen in de regionale plannen

Programma JTF Nederland 2021-2027: transitieproblemen in de regionale plannen

De officiële doelstelling van JTF Nederland luidt als volgt: *“Regio’s en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs.”*

Nederland zet daarbij met het JTF-programma in op drie centrale samenhangende beleidsdoelstellingen (‘sporen’). Elk spoor komt terug in de regionale JTF- programma’s, maar per regio kennen ze andere accenten. De basis voor het nationale JTF-plan is de transitie naar nieuwe duurzame productieprocessen in de industrie en chemie, die een complete ombouw van waardeketens vereist en direct impact heeft op directe en indirecte banen.

De inzet van JTF Nederland valt uiteen in drie centrale samenhangende beleidsdoelstellingen (‘sporen’) waarvoor steun kan worden aangevraagd. Elk spoor komt terug in de regionale JTF-programma’s, maar per regio kent het andere accenten (zie ook hoofdstuk 2.2 en hoofdstuk 3.2).

- **Spoor 1. Investerings in de vernieuwing en versterking van de regionale economie (innovatie):** projecten of activiteiten gericht op diversificatie (de overschakeling naar klimaatneutrale bedrijvigheid), modernisering en omschakeling.
- **Spoor 2. Investerings in technologie, systemen en infrastructuur (infrastructuur):** projecten of activiteiten gericht op het ontwikkelen van technologie, systemen en infrastructuur.
- **Spoor 3. Een wendbare en weerbare beroepsbevolking (arbeidsmarkt):** projecten of activiteiten die gerelateerd zijn aan de arbeidsmarkt.

De algemene omschrijvingen van de sporen en de projecten zoals ze in de JTF-verordening zijn genoemd staan hieronder. In hoofdstuk 2.2 en in hoofdstuk 3.2 staat de specifieke inzet binnen JTF Groningen-Emmen omschreven.

Spoor 1. Investerings in de vernieuwing en versterking van de regionale economie (innovatie)

Doel van dit spoor is om te komen tot nieuwe, toekomstbestendige banen in de JTF-regio’s, om daarmee het verlies van fossiele banen op te vangen door:

1. De economische basis in fossiele industrie en energie van de regio’s te benutten als basis voor een duurzame industrie met nieuwe, toekomstbestendige banen
2. Door op basis van de Regionale Innovatie Strategie (RIS 3) de regionale economie te vernieuwen (diversificatie) en te versterken (specialisatie), om zo toekomstbestendige banen te creëren

Voorbeelden van activiteiten of projecten binnen spoor 1 zijn:

- Productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen die leiden tot economische diversificatie, modernisering en omschakeling (A);
- Investerings in de oprichting van nieuwe bedrijven, onder meer via bedrijfsincubatoren en adviesdiensten, die leiden tot het scheppen van banen (B);
- Investerings in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën (C);
- Investerings in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit;
- Arbeidsmarktinzet (gekoppeld aan innovatie) (H).

Spoor 2. Investerings in technologie, systemen en infrastructuur (infrastructuur)

Doel van dit spoor is bijdragen aan de 'hardware' van een duurzame en toekomstbestendige economie door:

1. Investerings in de verduurzaming van de maak-en procesindustrie
2. Investerings in hernieuwbare energie en bevordering circulaire economie
3. Investerings in vaardigheden om met nieuwe systemen en technologie om te gaan

Spoor 1 en 2 vullen elkaar aan, en zijn beide nodig om het verlies van banen als gevolg van de transitie op te vangen met nieuwe, toekomstbestendige banen. Voorbeelden van activiteiten of projecten binnen spoor 2 zijn:

- Investerings in het gebruik van technologie, als ook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies (D);
- Investerings in hernieuwbare energie (E);
- Investerings in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling (J);
- Arbeidsmarktinzet (gekoppeld aan investeringen in technologie, systemen en infrastructuur).

Spoor 3. Een wendbare en weerbare beroepsbevolking (arbeidsmarkt).

Doel van dit spoor is het versterken van het menselijk kapitaal en het bieden van maatschappelijk perspectief waardoor iedereen kan meekomen in de klimaattransitie door in te zetten op omscholing van huidige werknemers en het bieden van passende opleidingen voor jongeren en werkzoekenden.

Voorbeelden van activiteiten of projecten binnen spoor 3 zijn:

- K. Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden;
- L. Begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan;
- M. Actieve inclusie van werkzoekenden;
- O. Andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie, met inbegrip van, in naar behoren gemotiveerde gevallen, investeringen in infrastructuur ten behoeve van opleidingscentra en kinder- en ouderenzorgvoorzieningen.

De letters A t/m O uit de opsomming hierboven verwijzen naar de activiteiten die in de JTF-verordening zijn benoemd. De JTF-verordening is hier te vinden: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32021R1056&from=NL>.

2.1.7 Wie kan JTF-steun aanvragen?

De JTF-gelden zijn beschikbaar voor verschillende doelgroepen:

- De voornaamste doelgroep is het bedrijfsleven: kleine en middelgrote ondernemingen (mkb, ook wel midden- en kleinbedrijf) inclusief start- en scale-ups.
- Ook steun aan (samenwerkingsverbanden van) kennis-en onderwijsinstellingen, overheden (gemeenten, arbeidsmarktregio's, provincies), en overige arbeidsmarktpartijen is mogelijk.
- Het grootbedrijf geldt in het algemeen niet als doelgroep voor de JTF-middelen, maar in enkele specifieke gevallen en regio's is deelname van vooraf geïdentificeerde grootbedrijven voorzien. Waar dit het geval is, is dit in de Territoriale Plannen voor een Rechtvaardige Transitie (TJTP's) aangegeven.

Naast de partijen die steun uit het JTF kunnen ontvangen, komen ook arbeidsmarkt doelgroepen in aanmerking. Het gaat bijvoorbeeld om werkenden en werkzoekenden in energie-intensieve sectoren, zij-instromers, scholieren en studenten. In alle gevallen moet er een relatie met de betreffende JTF-regio en met (de effecten van) de klimaattransitie.

2.2 Prioriteiten per JTF-regio

Van nationaal programma naar regiospecifieke JTF-inzet

Hoofdstuk 2.1 beschrijft de aanleiding en inzet voor het JTF in Nederland in algemene zin. De geselecteerde JTF-regio's hebben veel met elkaar gemeen. Tegelijkertijd kent elke regio een specifieke context: andere spelers, een ander beginpunt voor de klimaattransitie, andere sociaal-economische uitdagingen als gevolg van de transitie, en een andere sociaal-economische context. In elke regio worden de JTF-gelden op zo'n manier ingezet, dat deze passen bij de regiospecifieke uitdagingen.

De inzet loopt voor elke JTF-regio langs de drie sporen genoemd in hoofdstuk 1, maar kent per regio andere accenten. De volgende zaken zijn relevant voor elke regio:

Context en aanleiding voor inzet JTF

- Inzet JTF per spoor
- Belangrijkste doelgroepen
- Indicatoren: hoe wordt de JTF-inzet per regio gemonitord?

Belangrijke principes waar projecten in alle JTF-regio's aan moeten voldoen

Een aantal EU principes geldt voor alle JTF-regio's. Deze zetten we hier vooraf uiteen en worden daarna niet meer per regio herhaald. Om in aanmerking te komen voor steun geldt dat projecten of acties in elke JTF-regio moeten voldoen aan de volgende principes:

- De voorziene projecten moeten in overeenstemming zijn met het principe 'Do no significant harm', waarmee bedoeld wordt dat projecten/activiteiten géén negatieve impact op het milieu of klimaat mogen hebben;
- Projecten moeten discriminatie op grond van leeftijd, geslacht, ras of etnische afkomst, seksuele geaardheid, godsdienst of overtuiging en handicap tegengaan;
- Projecten moeten in overeenstemming zijn met de EU-wetgeving tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten voor mensen met een beperking;
- Voor relevante investeringen met een fysieke component dan wel ontwerp zal het New European Bauhaus-initiatief, gericht op het combineren van design, duurzaamheid, toegankelijkheid, betaalbaarheid en investeringen, moeten worden gerespecteerd.

2.2.1 Programmabudget en cofinanciering

Het door de Europese Commissie beschikbaar gestelde programmabudget van het JTF-programma is in totaal 623 miljoen euro. Dit is als volgt aan de regio's toegewezen:

Tabel: Totaal financiële toewijzingen per regio/prioriteit en nationale bijdrage inclusief Technische Bijstand in €

Prioriteit	Regio	Bijdrage Europese Unie vanuit JTF	Nationale cofinanciering (50% publiek en privaat)	Totaal
1	Groningen-Emmen	330.319.823	330.319.824	660.639.647
2	IJmond	58.556.695	58.556.696	117.113.391
3	Groot-Rijnmond	58.556.695	58.556.696	117.113.391
4	Zeeuws-Vlaanderen	58.556.695	58.556.696	117.113.391
5	West-Noord-Brabant	58.556.695	58.556.696	117.113.391
6	Zuid-Limburg	58.556.695	58.556.696	117.113.391
	Totaal Nederland	623.103.298	623.103.304	1.246.206.602

Binnen Nederland wordt verwacht dat JTF-regio Groningen-Emmen het meest kwetsbaar is voor de gevolgen van de transitie. Zodoende wordt het JTF grotendeels voor deze regio ingezet zoals hierboven is te zien in de tabel. De andere vijf regio's hebben een gelijk aandeel toegewezen gekregen.

Het budget vanuit de EU is bedoeld als katalysator voor regionale investeringen. Dit betekent dat de subsidie een bijdrage is voor een *deel* van de projectkosten. JTF projecten kunnen tot maximaal 50% subsidie krijgen. De hoogte van de EU-bijdrage is daarnaast afhankelijk van de regels omtrent staatssteun. Het overige deel van de projectkosten moet worden gedekt door een combinatie van eventuele publieke cofinanciering (vanuit Rijk, Provincies of andere overheden) en door private partijen, waaronder de aanvragers zelf.

2.2.2 Groningen-Emmen

Context en aanleiding JTF Groningen-Emmen

Het gelijktijdig optreden van de transitie én het besluit tot stopzetting van de gaswinning hebben een grote economische en sociaal-maatschappelijke impact in JTF-regio Groningen. De negatieve effecten die de gaswinning heeft voor inwoners van delen van Groningen, maken het inzetten van de klimaattransitie des te urgenter.

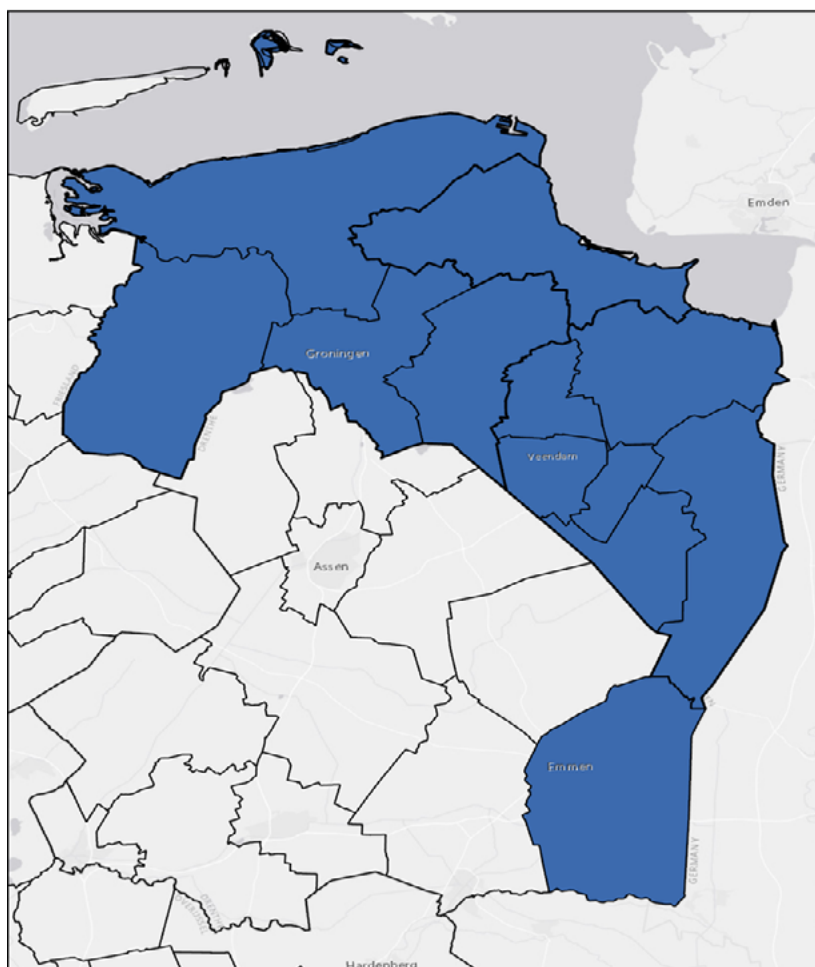
Veranderingen grijpen in deze regio dieper in dan elders én de uitgangspositie van de regio op het gebied van inkomen en arbeidsparticipatie is slechter. De klimaattransitie heeft ook effect op de toegankelijkheid tot energie voor mensen; maatregelen gericht op de toegang tot duurzame energie zijn daarom nodig. De regio heeft daarom een transitieplan (zie ook hoofdstuk 3.2.) ontwikkeld gericht op een toekomstbestendige, groene en digitale economie, die onderscheidend is en past bij het regio-specifieke karakter.

Het JTF-programma Groningen-Emmen richt zich op de volgende gebieden:

Oost-Groningen

- Eemshaven-Delfzijl
- Overig Groningen
- Emmen (Zuidoost Drenthe)

Figuur: JTF Groningen-Emmen

Inzet JTF Groningen-Emmen in 3 sporen

De belangrijkste beleidsdoelstellingen waar steun voor kan worden aangevraagd in Groningen-Emmen worden langs de drie sporen ingezet.

Spoor 1: Een nieuw economisch perspectief (vernieuwing en versterking regionale economie)

De regionale innovatiestrategie (RIS3) 2021-2027 van Noord-Nederland vormt de basis voor dit spoor. De inzet is om innovaties te ondersteunen die voor vergroening en digitalisering van de economie zorgen, en (daarmee) voor een diversere economie die minder afhankelijk is van de fossiele energiesector. Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- Opzetten van (duurzame) startups;
- Digitalisering en robotisering van het mkb in relatie tot de transitie;
- Opzetten van projecten van nieuwe technologie in clusters en individuele bedrijven in de proces- en maakindustrie;
- Realiseren van grootschalige demonstraties voor een eerste commerciële toepassing van innovatieve technologie in de proces- en maakindustrie;
- Omzetten van ontwikkelde kennis van bedrijven en kennisinstellingen in scholingsprogramma's en curricula;
- Uitvoeren van studies (op haalbaarheid en systeem) voor de ombouw van de bestaande industrie en/of realisatie van waardeketens;

Spoor 2: Groen Perspectief (investeringen in technologie, systemen en infrastructuur)

Dit spoor ondersteunt investeringen in de duurzame technologie, systemen en infrastructuur die nodig zijn om de economie duurzamer en diverser te maken, en om energie-armoede onder inwoners tegen te gaan.

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- Investeringen van (mkb)-bedrijven in (het produceren van) duurzame energiebronnen, met name hernieuwbare gassen;
- Projecten van bedrijven (door innovatie) bij omschakeling naar groene energie (duurzame waterstof, circulariteit, afvang, hergebruik en opslag van CO₂ (CCU en CCS) en daarmee de aanpassing van productieprocessen);
- Acties gericht op nieuwe grondstoffen en businessmodellen, bijv. door toepassing van groene grondstoffen;
- Kansen benutten uit andere sectoren bijv. koppelen met het versterken van de woningvoorraad
- Productie hernieuwbare energie;
- Versneld terugdringen van het verbruik van fossiele brandstoffen als energiebron -mede door digitalisering en robotisering bij bedrijven;
- Demonstratieprojecten gericht op het realiseren van toegang tot hernieuwbare energie en het doen van energie-efficiëntie maatregelen voor woningeigenaren die dat zelf niet kunnen financieren vanwege energiearmoede. Dit ook met het oog op het terugdringen van CO₂-uitstoot en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen;
- De ontwikkeling van een infrastructurele backbone (infrastructuur voor transport van duurzame energie) en nutsvoorzieningen voor schone energie bijv. met slimme energiesystemen, regelbaar vermogen, innovatieve energieopslag en hulp- en grondstoffen in industriële clusters.

Spoor 3: Menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief (wendbare en weerbare beroepsbevolking)

In Groningen-Emmen is een tekort aan technisch geschoold personeel om de energietransitie te realiseren. Met JTF wordt ingezet op het werven en om- en bijscholen van personeel. Hiervoor worden voorzieningen ingericht waar het opleiden wordt gefaciliteerd, bijdragend aan een Leven Lang Ontwikkelen.

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- De beroepsbevolking stimuleren tot scholing en een Leven Lang Ontwikkelen. Denk hierbij aan werknemers die hun baan als gevolg van de klimaattransitie dreigen te verliezen of zien veranderen, maar ook aan toekomstige werknemers (werkzoekenden, studenten en scholieren) die zich de (digitale) vaardigheden eigen moeten maken die straks noodzakelijk zijn, bij voorkeur in sectoren en beroepen met een toenemende vraag;
- Activiteiten die erop gericht zijn om de leercultuur van beroepsbevolking en bedrijven te stimuleren en scholing van deelnemers/bedrijven aan elkaar te koppelen gericht op diversificatie van de economie en transities (waaronder digitalisering), waar mogelijk gekoppeld aan onderdelen van de kennisinfrastructuur (zoals campussen);
- Investeringsprogramma's om de startpositie van jongeren op de door de transities veranderende arbeidsmarkt te versterken en de uitstroom van opleidingen beter te laten aansluiten op de vraag;
- Nieuwbouw en modernisering van de onderwijsinfrastructuur om de negatieve gevolgen van de klimaattransitie op te vangen.

Doelgroepen

De doelgroepen in het JTF-programma Groningen-Emmen verschillen per spoor.

De belangrijkste doelgroepen onder spoor 1 zijn:

- Duurzame startups
- Micro-ondernemingen
- Kleine en middelgrote ondernemingen
- Grote ondernemingen

De belangrijkste doelgroepen onder spoor 2 zijn:

- Mkb
- Grote ondernemingen
- Kennisinstellingen

De belangrijkste doelgroepen onder spoor 3 zijn:

- Mkb
- Onderwijsinstellingen
- Jongeren
- Werkzoekenden
- Kwetsbare werkenden
- Potentiële beroepsbevolking t.b.v. de sectoren die geraakt worden en een rol spelen bij het realiseren van de transities
- Mensen die geraakt worden door de transities maar hierin ook een bijdrage kunnen leveren

Belangrijkste output en resultaat indicatoren Groningen-Emmen

Om te monitoren of de projecten goede uitkomsten opleveren (output) en of het JTF-programma daarmee ook de juiste resultaten behaalt, zijn diverse indicatoren aangewezen.

Outputindicatoren:

- Totaal aantal deelnemers
- Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)
- Ondernemingen ondersteund door subsidies
- Ondernemingen ondersteund door financieringsinstrumenten
- Ondernemingen met niet-financiële steun
- Nieuwe ondernemingen die worden ondersteund
- Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties
- Woningen met verbeterde energieprestatie
- Bijkomende productiecapaciteit voor hernieuwbare energie (waarvan: elektriciteit, thermisch)
- Klaslokaalcapaciteit van nieuwe of gemoderniseerde onderwijsvoorzieningen
- Mkb-bedrijven die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap
- Voor hergebruik voorbereid afval
- Digitale beheerssystemen voor slimme netwerken
- Oplossingen voor elektriciteitsopslag (MWh)

Resultaatindicatoren:

- Banen gecreëerd in ondersteunde entiteiten
- Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financieringsinstrumenten)
- Mkb-bedrijven die product- of procesinnovatie introduceren
- Deelnemers die na deelname een kwalificatie behalen
- Deelnemers die na deelname aan het werk zijn
- Jaarlijks primair energieverbruik (waarvan: woningen, openbare gebouwen, ondernemingen, andere)
- Geraamde broeikasgasemissies
- Extra operationeel vermogen geïnstalleerd voor hernieuwbare energie;
- Gebruik van gerecyclede materialen als grondstof;
- Jaarlijks aantal gebruikers van nieuwe of gemoderniseerde onderwijsvoorzieningen
- Ondersteunde leerplaatsen in kmo's;
- Mkb-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (naar type vaardigheid: technisch, management, ondernemerschap, groen, overig) (FTE).

2.3 Uitvoering programma

2.3.1 Governance en betrokken regionale partijen

Voor een succesvolle transitie is voldoende draagvlak voor het realiseren van de transitie van wezenlijk belang. Daarom zijn partijen uit alle regio's betrokken geweest bij het opstellen van het JTF-programma en blijven zij betrokken tijdens de uitvoering.

Betrokkenheid tijdens de voorbereiding

Elke regio heeft een eigen transitieplan opgesteld, voor de passende inzet van JTF-middelen in de regio. Per regio waren daarbij de relevante partijen betrokken, waaronder provincies, gemeenten, partijen uit het maatschappelijk middenveld, bedrijven, sociale partners, onderwijsinstellingen en jongerenorganisaties. Deze betrokkenheid werd per regio vormgegeven, onder andere door diverse bijeenkomsten voor belanghebbenden en een schriftelijke consultatieronde. Daarnaast heeft het Rijk overleg gevoerd met medeoverheden, maatschappelijke en sociale partners over de invulling van het JTF-Programma.

Betrokkenheid tijdens de uitvoering en monitoring

Ook in de uitvoering blijven partijen betrokken in de uitvoering, toezicht en evaluatie van het programma. De volgende partijen zijn betrokken bij de uitvoering van het JTF-programma en worden hieronder verder toegelicht:

- Regionale stuurgroepen
- Monitoringscomité
- Deskundigencommissie
- Beheerautoriteit
- Intermediare Instanties
- Begeleidingscommissie evaluatie

Regionale Stuurgroepen

In elke regio wordt een regionale stuurgroep ingericht met belanghebbenden op het vlak van economie en arbeidsmarkt. Elke regionale stuurgroep levert één afgevaardigde in het Monitoringscomité. De regionale stuurgroep:

- stelt de wijze en tijdstippen van de openstelling van projectoproepen vast;
- bespreekt de monitoringsrapportages van de bestedingen in de regio ter voorbereiding van het Monitoringscomité; en
- stelt de deskundigencommissie voor die door de minister van Sociale Zaken en werkgelegenheid wordt ingesteld.

Monitoringscomité

Het monitoringscomité ziet toe op de correcte uitvoering van het JTF-programma. Voor de uitvoering van het gehele JTF-programma wordt één monitoringscomité ingesteld. Dit comité bestaat in ieder geval uit:

- Vertegenwoordiger werkgevers
- Vertegenwoordiger werknemers
- Vertegenwoordigers JTF-regio's
- Vertegenwoordiger kennisinstellingen
- Vertegenwoordiger onderwijsinstellingen
- Vertegenwoordiger milieuorganisatie
- Vertegenwoordiger jongerenorganisatie
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap
- Maatschappelijk middenveld

Deskundigencommissie

In elke regio wordt een deskundigencommissie ingesteld. Dit is een expertgroep van onafhankelijke deskundigen op de terreinen van het JTF-programma. Deze commissie zal de beoordeling van projectaanvragen uitvoeren. Nadat aanvragen door de Intermediaire Instanties (zie hierna) zijn getoetst op volledigheid en op de match met het JTF, beoordeelt de deskundigencommissie de kwaliteit van de aanvragen. De deskundigencommissie geeft zwaarwegend advies aan de intermediaire instanties over welke projecten moeten worden goedgekeurd.

De criteria voor de selectie van deskundigen in de commissie zijn:

- Onafhankelijkheid; geen betrokkenheid bij aanvragers.
- Deskundigheid: inhoudelijke expertise op het/de terrein(en) van het programma.

De deskundigencommissie wordt benoemd door de Intermediaire Instanties in samenspraak met de beheerautoriteit en op advies van het monitoringscomité.

Beheerautoriteit

Het UVB (Uitvoering Van Beleid) treedt op als beheerautoriteit. Het UVB is onderdeel van SZW en zorgt voor het beheer van het programma. Ook is UVB samen met de intermediaire instanties (zie hierna) verantwoordelijk voor de uitvoering van het JTF.

Intermediaire Instanties

Het JTF-programma wordt in zes regio's uitgevoerd in samenwerking met drie intermediaire instanties: Stimulus Programmamanagement (Zuid-Nederland), Kansen voor West (West-Nederland) en SNN (Noord-Nederland). Zij zijn samen met het UVB verantwoordelijk voor de uitvoering en publiceren de informatie over de regionale programma's en projectoproepen, fungeren als loket voor vragen van initiatiefnemers, en begeleiden de projectoproepen en het contact daarover met indieners.

Begeleidingscommissie evaluatie

Voor de evaluatie van het JTF-programma wordt het evaluatieplan JTF 2021-2027 opgesteld en uitgevoerd. Ter begeleiding van het onderzoek wordt een begeleidingscommissie ingesteld. De samenstelling van de begeleidingscommissie wordt bepaald aan de hand van het type onderzoek dat plaatsvindt, maar zal in ieder geval bestaan uit relevante partijen vanuit het maatschappelijke middenveld.

2.3.2 Administratieve lastenverlichting en vereenvoudigde kostensoorten

Binnen het JTF-programma wordt gekeken naar het toepassen van maatregelen voor administratieve lastenverlichting die recent in andere Europese programma's (EFRO en ESF) zijn afgesproken.

Concreet zijn er verschillende opties voor vereenvoudigde kostensoorten opgenomen in het programma. Deze zijn hieronder kort genoemd. Meer informatie over de toepassing van de vereenvoudigde kostensoorten zal bij de openstelling gecommuniceerd worden.

Bij de projectselectie zullen criteria worden gebruikt ten gunste van "groene" oplossingen. Deze criteria zullen worden aangepast aan de aard van de interventie en zo breed mogelijk worden toegepast.

Opgenomen vereenvoudigde kostenopties (SCO's) zijn:

- Integrale Kostensystematiek (IKS) voor kennisinstellingen
- SCO1: standaard uurtarief van €55 voor personeelskosten.
- SCO2: standaard maandbedrag van €7.800 voor personeelskosten indien de medewerker de volledige werkweek aan het project werkt; of naar rato gebaseerd op het percentage van de tijd dat aan het project wordt gewerkt.
- SCO3: standaard uurtarief van €67, opgebouwd uit €55 voor personeelskosten een opslag van 40% voor alle overige subsidiabele kosten.
- SCO4: standaard maandbedrag van €9.600 voor personeelskosten, inclusief opslag overige subsidiabele kosten, indien de medewerker de volledige werkweek aan het project werkt; of naar rato gebaseerd op het percentage van de tijd dat aan het project wordt gewerkt.
- SCO5: over het totaalbedrag aan overige kosten derden (bijv. inhuur, aankoop, declaraties) wordt een forfait van 1% berekend dat alle kleine uitgaven tot €250 dekt. Uitgaven tot €250 kunnen daarmee niet meer gedeclareerd worden.

2.3.3 Communicatie en zichtbaarheid

Communicatiedoelstellingen, doelgroepen en kanalen

De communicatie rond het JTF-programma is in een landelijke samenwerking opgepakt. De focus ligt op het zichtbaarheid geven aan de programma's en projecten, het onderstrepen van het belang van de bijdrage van Europees geld aan de klimaattransities, en het ondersteunen van goedgekeurde projecten bij hun communicatieverplichtingen.

Er wordt door de Intermediaire Instanties, samen met de regio's, een specifieke communicatiestrategie opgesteld met regionale accenten.

De belangrijkste doelgroepen zijn:

(Potentiële) begunstigden

1. Belanghebbenden
2. Publieke doelgroepen
 - De politiek (besluitvoerders op lokaal-regionaal-landelijk-Europees niveau).
 - Het grote publiek (Nederlandse burgers).

Er wordt gewerkt met een cross-mediale aanpak waarin de volgende kanalen worden benut: een programmawebsite, het nationale webportaal europaomdehoek.nl, online media, evenementen en print media (o.a. factsheets en artikelen).

Strategische projecten

Als onderdeel van de communicatiestrategie zullen medio 2023 minimaal 6 projecten van strategisch belang worden aangewezen: één per regio. Strategische projecten zijn projecten die bijdragen aan het versterken van de regionale kracht van de industrie met als doel maatschappelijke én economische gevolgen van de transitie op te kunnen vangen. De projecten zijn een toonbeeld van samenwerking met een brede doelgroep in en tussen regio's en leveren een significante bijdrage aan de resultaat- en output indicatoren van het programma. Ook projecten met nauwe betrokkenheid van de industrie als geheel of een belangrijke bedrijfstak in de JTF-regio kunnen als strategisch aangemerkt worden. Tot slot is schaalbaarheid ook kenmerkend voor een strategisch project. Voor de zes strategische projecten worden aanvullende communicatie-inspanningen gedaan, waarbij de projecten, de Intermediaire Instanties en de Beheerautoriteit nauw samenwerken.

3 Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Nederland

3.1 Overzicht van het transitieproces en vaststelling van de zwaarst getroffen gebieden

3.1.1 inleiding

De overgang naar duurzaam energie- en grondstoffengebruik en een circulaire economie (klimaattransitie) tegen 2050 vormt één van de belangrijkste beleidsdoelstellingen van de Europese Unie. Deze doelstelling leidt tot een versnelling in het terugdringen van het gebruik van fossiele brand- en grondstoffen, het omvormen van de bestaande industrie en diversificatie naar nieuwe bedrijvigheid. Diversificatie houdt in dat wordt geïnvesteerd in nieuwe, duurzame bedrijvigheid in de JTF-regio's om toekomstige banen te creëren. Bij omvorming gaat het erom dat de bestaande industrie overgaat naar een duurzame productievorm. Bij zowel de omvorming als diversificatie van de economie is innovatie een belangrijk instrument om tot de transitie te komen. Zowel de omvorming als de diversificatie hebben grote gevolgen voor de arbeidsmarkt: huidige en toekomstige werknemers moeten nieuwe vaardigheden en kennis opdoen, zodat zij in de toekomst over de noodzakelijke kennis en vaardigheden beschikken.

3.1.2 Energie-en grondstoffentransitie

Om de transitie in gang te zetten is sinds december 2019 de wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie van kracht. De wet verbiedt vanaf 2030 elektriciteit op te wekken met behulp van kolen. Vanaf 2025 is het niet meer mogelijk elektriciteit op te wekken in een installatie met een rendement van minder dan 44%. Daarnaast is de Nederlandse regering van plan om in 2024 de gaswinning in Groningen te beëindigen

Over het algemeen is de geleidelijke afbouw van fossiele productieprocessen op te delen in drie fases:

1. Efficiëntie, ontwikkelen van energie-infrastructuur, CO₂-afvang met permanente opslag (CCS) en het gebruik van afgevangen CO₂ (CCU), zoals gebruikmaken van reststromen (2020 t/m 2025);
2. Stappen naar nieuwe energiesystemen (2020 t/m 2030): (o.a. sluiting gaswinning en kolencentrales);
3. Vernieuwing van het grondstoffensysteem. Denk hierbij aan het vervangen van fossiele grondstoffen door duurzame alternatieven zoals groene waterstof en biograndstoffen (2020-2050)

3.1.3 Sociaaleconomische effecten

Banenverlies door afbouw fossiele productieprocessen

Banenverlies als gevolg van het afbouwen van fossiele economische activiteiten en de transformatie van fossiele banen zijn twee grote sociaaleconomische effecten waar actie op nodig is. In industrieën zoals de gaswinning, chemie, staal en de kolencentrales zullen duizenden banen verloren gaan. Om dit verlies op te vangen wordt in de JTF-regio's geïnvesteerd in om- en bijscholing en in de transitie van het gehele 'ecosysteem' van bedrijven, overheden en kennis- en onderwijsinstellingen.

Transitie zorgt voor transformatie van banen

De transformatie van fossiele banen zorgt daarnaast voor nieuwe eisen aan werknemers. Dit leidt tot een mismatch op de arbeidsmarkt met werkloosheid onder kwetsbare groepen en een nog groter wordend tekort aan geschikt (technisch) personeel. Deze krapte zal alleen maar toenemen als

gevolg van de transitie als niet op tijd wordt ingegrepen met om- en bijscholing. Daarbij komt dat de beperkte mobiliteit tussen de regio's de kansen op de arbeidsmarkt vermindert. Als de JTF-regio's niet slagen om in voldoende personeel te voorzien, gaan potentiële banen verloren. Een negatieve spiraal kan ontstaan als bedrijven wegtrekken en nieuwe bedrijven zich niet vestigen in deze regio's.

Doelgroepen in de arbeidsmarktinzet

Op basis van de sociaaleconomische effecten van de transitie worden drie hoofddoelgroepen onderscheiden waar grote arbeidsmarktopgaven spelen:

- Werkenden
- Jongeren
- Werkzoekenden en inactieven (inclusief jongeren)

Samenhang tussen sociaaleconomische effecten

Er is een sterke samenhang tussen de hierboven geschetste uitdagingen. Een scenario dreigt waarin vrijwel alle fossiele banen verdwijnen en mensen werkloos thuis komen te zitten, terwijl bedrijven tegelijkertijd niet aan voldoende personeel kunnen komen. Om dit op te kunnen vangen zet Nederland met het JTF-programma in op drie centrale samenhangende beleidsdoelstellingen ('sporen') zoals omschreven in hoofdstuk 1.

3.1.4 Begunstigden

Op detailniveau is aangegeven wie steun kan aanvragen per JTF-regio. Over het algemeen komen het mkb, grotere bedrijven (onder voorwaarden) en samenwerkingen tussen ondernemingen, onderzoeksinstellingen en overheden in aanmerking voor steun uit het JTF-programma.

3.1.5 Regionale aanpak en vaststelling gebieden

De Europese Commissie heeft in het Landenrapport van 2020 zes gebieden in Nederland genoemd die gekenmerkt worden door een grote afhankelijkheid van fossiele brand- en grondstoffen, én een sterke afhankelijkheid van fossiele industrie als werkgever: **de provincie Groningen en gemeente Emmen, IJmond, Groot-Rijnmond, Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost, West Noord-Brabant en Zuid-Limburg**. De JTF-middelen dienen te worden ingezet in deze zes genoemde regio's. Nederland heeft deze regio's geselecteerd op basis van de analyse van de Europese Commissie en een nationale analyse. De nationale analyse is gedaan aan de hand van dezelfde factoren als de analyse van de Europese Commissie.

De geselecteerde regio's kenmerken zich door een hoge CO₂-intensiteit¹, waardoor zij een grote bijdrage moeten leveren aan de nationale klimaatopgave (bijna 80%). Ze huisvesten het overgrote deel van de energie-intensieve industrie en vier kolencentrales. De regio's zijn kwetsbaar vanwege het belang van de energie-intensieve sectoren in de economie en de noodzaak in korte termijn deze sectoren te vernieuwen en te diversifiëren. De opgave voor deze regio's is extra groot, omdat deze transitie moet plaatsvinden binnen een landelijk zeer krappe arbeidsmarkt op het gebied van technisch geschoold personeel.

Deze kwetsbaarheid van de regio's wordt nog extra verzaamd door onderliggende sociaal-economische problematiek, zoals relatief hoge (langdurige) werkloosheid en demografische problemen. In vergelijking met de rest van Nederland, scoren een aantal regio's relatief hoog op het aandeel onbenut arbeidspotentieel. Ook zien we bij een aantal regio's het risico op ontvolking.

¹ De CO₂-intensiteit is de CO₂-uitstoot gedeeld door het bruto binnenlands product (bbp) van de economie of de toegevoegde waarde van een bedrijfstak.

Regio's met reeds aanwezige sociaaleconomische problemen kunnen de transitie minder goed opvangen. De voorgedragen regio's kennen binnen deze algemene kenmerken hun eigen specifieke problematiek en uitdagingen per regio.

3.2 Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Groningen-Emmen

3.2.1 Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie

Inleiding

De provincie Groningen en de gemeente Emmen vormen samen een industriecluster (hierna: JTF-regio Groningen) waarin gaswinning en de fossiele industrie een dominante rol spelen. Door de afbouw van de aardgaswinning kromp de economie in de JTF-regio Groningen in de jaren 2018-2019 als enige provincie in Nederland. Met het afsluiten van de gaskraan verliest de regio een belangrijke economische pijler.

In combinatie met de bestaande sociaaleconomische problematiek is er sprake van een transitie opgave die verder rijkt dan de industrie en vraagt een integrale aanpak (economisch, groen en sociaal) met een totaalpakket aan sociaal-maatschappelijke en economische maatregelen. JTF wordt in Groningen ingezet voor een klimaattransitie waarbij het opvangen van de gevolgen moet gebeuren door het realiseren van een nieuw perspectief: het duurzaam economisch en maatschappelijk benutten van de transities. Het transitiepad van JTF-regio Groningen sluit bij het Nationaal Programma Groningen en de innovatiestrategie van (RIS3) van Noord-Nederland (NN) bestaande uit de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe.

De menselijke factor krijgt nadrukkelijk aandacht, want door de transitie wordt duidelijk dat een deel van de inwoners met een lage sociaaleconomische status noodgedwongen afhankelijk blijft van fossiele brandstof. Daarom kent het transitieplan acties gericht op empowerment, ontwikkeling van vaardigheden, om- en bijscholing en energie efficiëntie. Het gaat hierbij om zowel het voorzien in menselijk kapitaal en de vaardigheden die nodig zijn om nieuwe kansen te benutten en de transitie succesvol te doorlopen. Het doel is dat iedereen mee kan in de transitie en dat de inwoners weer een toekomstperspectief ervaren.

Impact stopzetting gaswinning en klimaattransitie

Naar verwachting zullen ruim 20.000 banen in JTF-regio Groningen worden geraakt als gevolg van de transitie. Deze ontwikkelingen vinden plaats in een lastige context met sociaaleconomische uitdagingen en de negatieve gevolgen van de gaswinning (aardbevingen) en de maatschappelijk onvrede daarover. Deze situatie biedt ook kansen voor een snelle en krachtige transitie om tot nieuwe groene (en digitale) economische en (daaraan gekoppelde) sociaal-maatschappelijke sterkte(n) te komen. Een pad gericht op een betere toekomst: een veilige, welvarende en groene toekomst.

De economie in NN is grotendeels gebaseerd op de beschikbaarheid van fossiele brandstoffen. De regio kent een hoge CO₂-intensiteit en moet een grote bijdrage leveren aan de nationale klimaatopgave. De transitie naar een klimaatneutrale economie heeft een stevige impact op bedrijven en inwoners door de combinatie met de stopzetting van de gaswinning en de sluiting van de Eemshaven gascentrale in uiterlijk 2030.

Op maatschappelijk vlak zijn er de negatieve gevolgen voor het (lage) besteedbare inkomen van de inwoners. Baanverlies zet dit besteedbare inkomen verder onder druk, waardoor de energiearmoede nog verder toeneemt. De combinatie van een lager inkomen en de onvrede over de gaswinning werpt

niet alleen een drempel op voor inwoners om zich te laten scholen, maar ook voor het draagvlak voor de klimaattransitie. JTF wordt ingezet om beide aspecten te stimuleren.

De transitie zorgt voor continue veranderingen in technologie, benodigde kennis en vaardigheden. Daarvoor is een kennisinfrastructuur nodig waar onderwijsinstellingen en bedrijven samen kennis kunnen ontwikkelen en deze omzetten in onderwijsprogramma's die flexibel ingezet worden voor de huidige en de toekomstige beroepsbevolking en het mkb.

Getroffen sectoren

Een deel van economische activiteiten zal de komende periode verdwijnen, vooral de productie, de handel en de distributie van aardgas. Bedrijven, systemen en sectoren moeten transformeren, soms als direct gevolg van de klimaattransitie en het stopzetten van de gaswinning, en soms als indirect gevolg daarvan. Om te voorkomen dat werkgelegenheid verdwijnt, vereist dit aanpassing en vernieuwing van de activiteiten, bedrijfsprocessen en het werk.

Direct getroffen sectoren:

A) Sector: winning, productie en distributie van en handel in aardgas.

- **Effect:** de productie, handel en distributie van aardgas verdwijnen op korte termijn of moeten fundamenteel veranderen. Dit heeft effect op de werkgelegenheid. Het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Europese Commissie (JRC) gaat uit van een verlies van respectievelijk 2031 (winning en productie) en 2575 (handelen distributie) banen. Daarnaast heeft de stopzetting van de gaswinning impact op ongeveer 16.000 indirecte banen die nauw gerelateerd zijn aan de gaswinning of daarvan afhankelijk zijn.
- **Kansen:** De bestaande kennis en infrastructuur kunnen worden benut voor nieuwe vormen van energie en een vernieuwde energie-infrastructuur van transport en opslag van (andere vormen van) gas.

B) Sector: industrie

- **Effect:** De procesindustrie gebruikt fossiele brandstoffen als energiebron en als grondstof voor de productie van chemicaliën. Zij moet op zoek naar alternatieve energiebronnen, grondstoffen en productiemethoden, omdat anders installaties buiten werking worden gesteld. Dat leidt tot hoge kosten en treft een keten van industriële activiteiten. De industrieclusters in Delfzijl en Emmen bieden gezamenlijk werk aan ruim 20.000 medewerkers. Of dat werk behouden blijft, is afhankelijk van de mate waarin deze bedrijven erin slagen over te stappen op andere grondstoffen en vormen van energie en/of in staat zijn andere (circulaire) ketens te vormen. Als dat lukt, zullen kwalificaties van (bestaande en toekomstige) medewerkers veranderen. Om- en bijscholing van werknemers en aanpassing van opleidingen voor jongeren zijn in dat geval noodzakelijk.
- **Kansen:** Door de transitie en de stopzetting van de gaswinning zijn bedrijven genoodzaakt om versneld nieuwe technologieën, nieuwe ketens en duurzame producten te ontwikkelen. De uitgangspositie van deze sectoren is sterk op het gebied van:
 - De ontwikkeling van hernieuwbare koolstofindustrie op basis van circulaire en biograndstoffen en het hergebruik CO₂;
 - Nieuwe industrie voor duurzame producten en energiedragers, zoals syngas, groene waterstof en groen gas;
 - De koppeling van agrifood en chemie, zoals de ontwikkeling van eiwitketens en vergroening van de chemie.

Naast de direct getroffen sectoren is er ook een fors aantal andere sectoren dat gebruik maakt van fossiele brand- en grondstoffen (bijv. industriële dienstverleners, toeleveranciers) en als gevolg van de klimaattransitie moet investeren om productieprocessen geschikt te maken voor nieuwe brand- en grondstoffen. De aard en omvang van de werkgelegenheid zal hierdoor veranderen. Rapporten laten zien dat in de JTF-regio Groningen werkgelegenheid dreigt weg te vallen door de klimaattransitie, maar dat er aan de andere kant ook nieuwe werkgelegenheid voor terugkomt. De nieuwe werkgelegenheid vraagt wel om nieuwe vaardigheden en kennis, waardoor werknemers niet automatisch de overstap van de ene sector naar de andere kunnen maken. Hierdoor dreigt ook in Groningen en Emmen een toename van de mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Getroffen arbeidsmarkt

Zonder maatregelen leidt het stopzetten van de gaswinning tot het verlies van werkgelegenheid en tot het risico dat werknemers hun baan verliezen, omdat zij niet kunnen voldoen aan de eisen die de veranderingen in het werk met zich meebrengen. Het JRC-rapport gaat uit van ruim 20.000 banen in heel NN als gevolg van de stopzetting van de gaswinning. Deze banen zijn vooral te vinden in de industrie. De voorziene maatregelen zijn er op gericht om de effecten daarvan op te vangen.

De klimaattransitie als geheel levert naar verwachting ook nieuwe banen op. Volgens prognoses krijgt NN echter door vergrijzing en wegtrekkende jongeren vanaf 2022 te maken met een steeds sterker krimpende bevolking. Evenals de totale bevolking zal ook de potentiële beroepsbevolking de komende 30 jaar afnemen. Om een voldoende omvang van de beroepsbevolking te houden, moet de arbeidsparticipatie de komende jaren omhoog.

Naast genoemde demografische factoren kunnen ook sectorspecifieke ontwikkelingen leiden tot een grotere krapte op de arbeidsmarkt. De klimaattransitie vereist enorm veel technisch geschoolde vakmensen. Met de klimaattransitie zal de vraag naar technische beroepen alleen maar toenemen. Met JTF wordt ingezet op het om- en bijscholen van (potentiële) werknemers in (technische) beroepen. Hiervoor worden nieuwe of gemoderniseerde voorzieningen ingericht waar het opleiden wordt mogelijk gemaakt. Deze voorzieningen dragen bij aan een Leven Lang Ontwikkelen.

3.2.2 Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen

Zoals hierboven gesteld wordt het JTF ingezet om de regionale economie en arbeidsmarkt te transformeren voor een nieuw economisch en groen perspectief. Deze beleidsdoelstellingen vallen uiteen in drie met elkaar samenhangende sporen.

Spoor 1: Een nieuw Economisch Perspectief

Dit spoor valt uiteen in twee lijnen:

A) Vernieuwing van de economie. Hierbij gaat het om activiteiten die aansluiten op de regionale innovatiestrategie (RIS3) als antwoord op het wegvallen van de grote fossiele pijler. Het gaat om een samenhangend geheel van activiteiten gericht op het realiseren van nieuwe sterktes die voortkomen uit de transitie en die aansluiten bij het karakter van de beroepsbevolking. Met behulp van de digitalisering worden nieuwe waardeketens, verdienmodellen en ecosystemen ontwikkeld.

Voorbeelden van te ondersteunen projecten of acties zijn:

- Opzetten van (duurzame) startups;
- Digitalisering en robotisering van het mkb in relatie tot transitie;
- Opzetten van nieuwe projecten van nieuwe technologie in clusters en individuele bedrijven in de proces- en maakindustrie;

- Opzetten van grootschalige demonstraties voor eerste commerciële toepassing van innovatieve technologie in de proces- en maakindustrie.

B) Versterken van de kennisinfrastructuur. Hierbij gaat het om versterking van de kennisinfrastructuur als basis voor de vernieuwing van de economie door de bestaande samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven te versterken voor nieuwe innovatietrajecten. Hierbij is speciale aandacht voor de samenwerking met en tussen het mkb waarbij (nieuw) ondernemerschap, bijv. via startups, een belangrijke doelstelling vormt.

Voorbeelden van te ondersteunen projecten of acties zijn:

- (door-)ontwikkeling van campussen en andere zogeheten ‘innovatie-ecosystemen’, waar bedrijven en kennisinstellingen kennis delen en overdragen en tot innovaties komen. Ook activiteiten die bijdragen aan organiserend vermogen van mkb-bedrijven horen hierbij;
- Omzetten van ontwikkelde kennis van bedrijven en kennisinstellingen in scholingsprogramma’s en curricula;
- Uitvoeren van systeemstudies, gericht op het in kaart brengen van kansrijke modaliteiten in de energie-infrastructuur;
- Haalbaarheids- en engineerstudies voor ombouw bestaande industrie en/of realisatie van nieuwe waardeketens.

Doelgroepen: partners betrokken bij de transitieopgave zoals het regionale (mkb-)bedrijfsleven - inclusief innovatieve start- en scale-ups - zelfstandig, met elkaar of in samenwerking met kennis- en onderwijsinstellingen op WO-, HBO- en MBO-niveau. Het programma biedt met nadruk ook ruimte voor samenwerkingsprojecten waarin bedrijven met andere partijen nieuwe duurzame industriële waardeketens naar praktijktesten en toepassing brengen.

Spoor 2: Groen Perspectief

Het gaat hierbij om de overgang naar groene productie door het vervangen van fossiele grond- en brandstoffen voor duurzame alternatieven. Met JTF wordt op basis van regionale kennis en innovatiekracht ingezet op het versnellen van de transitie naar nieuwe vormen van energie en duurzame grondstoffen naar nieuwe (circulaire) waardeketens en de verwaarding van nieuwe functies daarbinnen. Ook worden ontwikkelingen die de toegang mogelijk maken tot nieuwe vormen van duurzame energie voor inwoners op inclusieve wijze gestimuleerd. Daarbij gaat het om bewoners van koopwoningen met lage energiekwaliteit en een laag inkomen.

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- Investerings van bedrijven in productie van duurzame energiedragers, met name hernieuwbare gassen (biogas, syngas, groene waterstof) als grondstof voor industrie en duurzame biobrandstoffen (m.u.v. biobrandstoffen waarvoor reeds geruime tijd een bijmengverplichting van kracht is);
- Productie van hernieuwbare energie;
- Versneld terugdringen van gebruik van fossiele brandstoffen als energiebron- mede door digitalisering en robotisering - bij (mkb-)bedrijven;
- Projecten van bedrijven (door o.m. innovaties) bij (versnelde) omschakeling naar groene grondstoffen, duurzame waterstof, circulariteit, CCU en CCS en daarmee bij de aanpassing van hun productieprocessen;
- Acties gericht op nieuwe grondstoffen en businessmodellen, bijv. door het toepassen van groene grondstoffen;
- Benutting van kansen tussen sectoren voortkomend uit opgaven op andere domeinen, zoals koppeling tussen de versterkingsopgave en verduurzaming van woningvoorraad;

- Demonstratieprojecten gericht op het realiseren van toegang tot hernieuwbare energie en het doen van energie-efficiëntie maatregelen voor woningeigenaren die dat zelf niet kunnen financieren vanwege energiearmoede en met het oog op het terugdringen van CO₂ uitstoot en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen;
- Ontwikkeling en gebruik van de regionale en lokale infrastructuur voor transport (infrastructurele backbones) en realisatie van utilitaire functies en slimme energiesystemen voor duurzame energie, regelbaar vermogen, en hulp- en grondstoffen in industriële clusters.

Doelgroepen: partners betrokken bij de transitieopgave, zoals het mkb en de keten bestaande uit toeleveranciers, producenten, logistiek, afnemers. Het programma biedt ook ruimte voor samenwerkingsprojecten waarin mkb en kennis- en onderwijsinstellingen samen optrekken, om de transitie oplossingen tot daadwerkelijke toepassing te brengen alsook voor huiseigenaren met een laag inkomen.

Spoor 3: Menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief

Dit spoor is ondersteunend aan spoor 1 en 2 in acties gericht op het versterken van menselijk kapitaal. Daarnaast zijn specifieke acties voorzien voor de relatief grote groep kwetsbaren in JTF-regio Groningen - die door de gevolgen van de energie en klimaattransitie extra geraakt dreigen te worden - en waarbij we nu juist kansen zien om deze groep te betrekken met als doel dat niemand wordt uitgesloten en het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor de transitie naar hernieuwbare energie. Dit spoor valt uiteen in twee lijnen:

A) Randvoorwaarden. Digitale, sociale en technische vaardigheden zijn een belangrijke voorwaarde voor de nieuwe beroepsbevolking. Met het oog op de toekomst is het van groot belang voor de JTF-regio Groningen dat er voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar is waarin nu al een tekort bestaat. Factoren als krimp, vergrijzing, een grote groep jongeren zonder goede startkwalificaties en de noodzaak tot bijscholing maken dat het van groot belang is dat de huidige beroepsbevolking beschikt over de juiste vaardigheden om de transitie te realiseren.

B) Een succesvolle maatschappelijke transformatie. Door de gaswinning en de afhandeling van de geleden schade is het van belang om in de JTF-regio Groningen draagvlak onder de bevolking te ontwikkelen voor de klimaattransitie om toegang tot deze nieuwe vormen van energie mogelijk te maken.

Voorbeelden van te ondersteunen projecten of acties zijn:

- Stimuleren van de (potentiële) beroepsbevolking tot scholing en een Leven Lang Ontwikkelen. Het gaat om werknemers die hun baan verliezen of zien veranderen als gevolg van de transitie, maar ook om werkzoekenden die zich vaardigheden eigen moeten maken voor de toekomst;
- Activiteiten gericht op het stimuleren van de leercultuur van de beroepsbevolking en bedrijven en scholing en deelnemers/bedrijven aan elkaar te koppelen, waar mogelijk gekoppeld aan onderdelen van de kennisinfrastructuur (zoals campussen);
- Investerings in programma's om de startpositie van jongeren op de arbeidsmarkt te versterken om de uitstroom van opleidingen beter te laten aansluiten op de vraag;
- Nieuwbouw en modernisering onderwijsinfrastructuur om de negatieve gevolgen van de klimaattransitie op te vangen.

Doelgroepen: De doelgroep bestaat uit partners betrokken bij de transitieopgave, met aandacht voor integraliteit tussen de drie programmalijnen. De arbeidsmarktaanpak heeft een ecosysteembenadering nodig. Meerjarige publiek-private aanpak met onderwijs, bedrijfsleven, overheid (sociale diensten, werkplaatsen) in de arbeidsmarktregio, werkgevers- en werknemersorganisaties, opleidings- en ontwikkelingsfondsen (O&O- fondsen), etc. Zij-instromers,

nieuwkomers op de arbeidsmarkt en bestaande werknemers vormen ook een belangrijke doelgroep. Ketenregie vanuit een organisatie die thuis is in de inhoudelijke uitdagingen, maar ook gewend is om de verbinder te zijn tussen bedrijven (ook onderling), overheid en onderwijsinstellingen, is dan noodzakelijk.

Productieve investeringen in andere ondernemingen dan het mkb

Uit een analyse blijkt dat inzet op grote bedrijven noodzakelijk is voor het doelbereik van JTF-regio Groningen. Daarom zal steun verleend worden aan productieve investeringen van niet-mkb. Het gaat daarbij alleen om steun aan initiële investeringen in nieuwe economische activiteiten die bijdragen aan de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050 en die leiden tot baanbehoud en -creatie in de JTF-regio. Er is geen sprake van relocatie. Samengevat kiest de regio daarvoor vanwege:

- De economische structuur van de regio kenmerkt zich door een sterke verwevenheid van mkb en grote bedrijven, onder andere in industriële clusters en in regionale waardeketens en innovatie-ecosystemen.
- De inschatting is dat alleen investeren in het mkb onvoldoende resultaten oplevert om het grote verwachte verlies aan banen substantieel te dempen.
- Ervaring leert dat met regionale investeringssteun de werkgelegenheidsimpact van subsidies aan niet-mkb ondernemingen veel groter is dan in geval van steun aan mkb. Door het kapitaalintensieve karakter van projecten van niet-mkb ondernemingen is ook sprake van een zeer hoge hefboom per gerealiseerde arbeidsplaats.

In onderstaande lijst is een indicatief overzicht van projecten van niet-mkb bedrijven opgenomen

Actie/project	Niet-mkb
Groene waterstof elektrolyse t.b.v. SAF	Gasunie, HyCC, Nobian
Groene waterstofhub	NAM, Getec.Emmen, Gasunie New Energy, Gasunie Transport
Groene staalfabriek (duurzame maakindustrie)	Van Merksteijn International
Bioraffinaderij	Cosun Beet Company
Fabriek voor hergebruik van CO₂	EEW Energy From Waste
Houtzagerij met biograndstofhub	Industrie du Bois Vielsalm, Cie S.A
Multipurpose eiwit extractie	AVEBE, Cosun Beet Company, Agrifirm, Friesland Campina

De JTF-steun aan niet-mkb leidt naar verwachting tot minimaal 1.400 nieuwe directe en 2.700 indirecte banen en tot behoud van circa 2.000 directe en 2.000 indirecte banen. De steun leidt ook tot een flinke terugdringing van de CO₂-uitstoot.

3.2.3 Samenhang met andere programma's

Nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake

Het JTF programma Groningen draagt bij aan doelen op zowel lokaal, regionaal, landsdelig, nationaal en Europees niveau. Daarnaast is ook synergie en complementariteit met andere programma's.

Samenhangende programma's

- Nationaal Programma Groningen
- Research and Innovation Strategy for Smart Specialization NN (RIS 3)
- Regionale plannen voor het stimuleren van een wendbare en weerbare beroepsbevolking
- Klimaatakkoord
- Chemport Industrieagenda's Eemdelta en Emmen.
- Hydrogen Valley - Northern Netherlands Hydrogen Investment Plan voor waterstof.
- Overige nationale programma's zoals mkb- Instrumentarium Topsectoren (MIT), Kennis- en Innovatie Agenda's (KIA's),

Samenhang met andere relevante programma's van de Europese Unie

Fondsen en projecten worden waar mogelijk in samenhang geprogrammeerd met oog op samenwerking, effectiviteit en integraliteit met andere Europese programma's.

Samenhangende EU-fondsen:

- Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) (kansen in de nieuwe economie)
- ETS/INTERREG (grensoverschrijdende samenwerking)
- Het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) (human capital, met name aan onderkant van de arbeidsmarkt)
- Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) (kansen circulaire economie)
- Horizon Europe (kansen in het innovatie-ecosysteem)
- Connecting Europe Facility (CEF) (waterstofinfrastructuur)
- Innovation Fund (groene waterstof en verduurzaming industrie)
- Faciliteit voor herstel en veerkracht (hierna: RRF) (groene waterstof, human capital)
- Belangrijk projecten van gemeenschappelijk Europees belang (hierna: IPCEI) als instrument voor investeringen in waterstof.

ESF+ versterkt in de noordelijke arbeidsmarktregio's de basisinfrastructuur en bestaande dienstverlening aan werkzoekenden en kwetsbare werkenden. JTF wordt aansluitend ingezet op om- en bijscholing werknemers en werkzoekenden, het begeleiden van werkzoekenden naar een baan, alsmede activiteiten gericht op jongeren en hun technische vaardigheden daar waar het voortkomt uit de impact van de klimaattransitie.

Samenhang met geplande steun uit andere pijlers van het mechanisme

Provincie Groningen wil gebruik maken van de derde pijler van het mechanisme voor een rechtvaardige transitie (JTM) om te investeren in een warmtenet. De centrale rol in de energievoorziening van het Groningse gas moet worden vervangen door een duurzaam, haal- en betaalbaar alternatief. Dit draagt bij aan het doel om CO₂-neutraal te worden en zal het Gronings gas vervangen als warmtebron. Regionale bronnen zoals geothermie, groengas en restwarmte uit de industrie gaan een substantiële rol spelen in het energiesysteem. Hiertoe moeten woningen worden aangepast en nieuwe infrastructuur aangelegd.